Ч. 163 (11.131). Львів, вівторок 26. липня 1927. Paosiowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За злуку з Німеччиною.

Львів, 25. липня 1927.

Віденські заворушення, що поглотили сотню вбитих і тисячку ранених, в тому понад чотириста полідаїв, найшли сильний відгук у цілому світі. Не тільки тому, що вони прийшли неждано, несподівано для всіх, не виключаючи й зразково зорганізованої віденської поліції, не тільки тому, що Відень має багато завзятих прихильників і любителів по всіх державах Европи, але передовсім тому, що доля Відня — це одночасно доля цілої центральної Европи, доля европейського мира взагалі. Можна сміло сказати, що віденська революта, колиб вона була повелася, булаб довела до ріжних змін не тільки в самій Австрії, але й у її ближчих і дальших сусідів, змін натури політичної, а може й територіяльної. А всяка територіяльна зміна — цього не слід забувати! — це зломання всіх тих мирових договорів, якими молоду австрійську републику ущасливлено самостійністю, це захитання всіх тих підвалин, на яких побудована нинішня европейська рівновага.

З приводу віденських подій ріжні органи преси, як також деякі передові політичні діячі в Европі забирають знову голос у справі, що не тратить ніколи своєї актуальности, а саме в справі злуки австрійської републики з Німеччиною. На цю тему появилася напередодні віденської ворохобні знаменна стаття духового вожда австрійської соціялдемократії д-ра Оттона Бауера у віденському соціялістичному місячнику, з якою хочемо познайомити українських читачів. Стаття визначного соціялістичного теоретика заслуговує на тимбільшу увагу, що її автор, як і ціла австрійська соціялдемократія, є завзятим прихильником і борцем за приєднання Австрії до Німеччини.

Зазначивши, що австрійська соціялдемократія розвинула живу акцію за злукою Австрії з Німеччиною і активности в цій справі не покине, д-р Бауер вказує на причини активности в цій справі міщанських кляс. На його думку акція міщанських кляс за злукою не має сильнішої ідейної основи, бо ініціяторам залежить тут тільки на збереженні своїх особистих і клясових інтересів. Тому, що в Німеччині є сьогодні при кермі міщанське правительство, австрійські всенімці, селянський союз і християнські суспільники аґітують з усіх сил за злукою, домагаючись уже тепер відповідної зміни в австрійському законодавстві і приноровлення його до законодавства німецького. Таксамо бажали-б вони, покликуючись на відносини в Німеччині, знесення охорони льокаторів в Австрії і взагалі переведення таких реформ, які вийшлиб на добре тільки їх партійним і становим інтересам. Очевидна річ, що д-р Бауер протестує проти того гокрою пропаґанди за зєдиненням з Німеччиною, бо для нього злука з матірнім пнем це річ свята, до якої треба прямувати з чистим серцем і чистими руками. Тенденції, що їх виявляють праві міщанські партії в своїй аґітації за злукою, треба безпощадно поборювати.

Отсе головні думки статті-студії австрійського соціялістичного теоретика. Без сумніву цей політик говорив би зовсім інакше про справу злуки, якби при кермі в Німеччині були його партійні товариші-соціялдемократи і якби австрійське робітництво мало надію з хвилею злуки добитися нових соціяльних здобутків і досягнень. Але тоді почулиб ми по всякій правдоподібности й зовсім подібну до його оцінку соціялістичної акції в справі злуки з кругів міщанських партій.

Якби там не було, а стаття д-ра О. Бауера вказує недвозначно, що акція за злукою з Німеччиною охопила всі круги австрійського населення. До того пре його само життя зі своєю невмолимою, залізною льоґікою, того вимагає його національна честь, його будучність. Недавні кріваві заворушення у Відні доказали щераз наглядно, що створений побідними державами мир має дуже крихкі основи, що стабілізація відносин у повоєнній Европі тільки позірна. Коли-ж воно так, а в тому годі сумніватися! — то на злуку Австрії з Німеччиною, як і на інші територіяльні зміни в нинішніх державах Европи, мабуть довго чекати не прийдеться.

Нафта без запаху.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 18. липня 1927.

I.

В увагах під таким заголовком дає знаменитий журналіст Жак Бенвіль оцінку подій, яка кинула цікаве світло на становище Зєдинених Держав Америки до Анґлії і до европейських справ взагалі. Що сталося?

„Стандарт Ойл", велике американське товариство, що сопернича є з анґлійсько-голяндським товариством „Роял Дач", заключило цими днями в Ню-Йорку угоду з радянською торговельною аґенцією про доставу й продажу нафти — продукту, який, подібно як гріш, так само не має запаху, як торговля не знає батьківщини ні законів.

Анґлійський адмірал Консет доказав документами в своїй голосній книзі, що підчас війни і незалежно від бльокади анґлійські великі торговці не переривали торгових взаємин з Німеччиною, які — очевидно — приносили їм грубі бариші. Торговельної бльокади, яку Анґлія силкується зорґанізувати проти Радянського Союза, американські анґльо-саксонці придержуються ще менше. Вони просто користуються розривом анґльо-радянських відносин, аби своєю торговлею захопити в Радянському Союзі місце торговлі анґлійської, а дуже мало журяться анґлійським предложенням торговельного бойкоту Рад. Союзу.

II.

Із злобною іронією говорить про це консервативний французький публіцист. Він бачить, що з нафтової угоди з одним з найбільших у світі капіталістичних підприємств вийде ненадійна пільга радянським фінансам. На його думку саме нафтою можна було держати Рад. Союз за шию. Відмовляючися купувати у більшовиків їх нафтову продукцію, себто головний предмет радянського вовнішного вивозу, капіталістичний світ міг — мовляв — відрізати радянському господарству заграничні кредити, яких йому треба, щоб могти заплатити свої імпортації — правда, дуже худі. Зєдинені Держави, які в Китаю демонстраційно стоять осторонь британської політики, показали, що на точці нафти їм не хочеться ставати в „спільний фронт проти більшовизму". Річ певна, більшовизм не має в них найменшої симпатії і мало хто в Зєдинених Державах проливав би сльози на звістку про упадок більшовицького ладу в „Росії", слиаче погорда до комунізму — одна річ, а торговля з ним — інша річ. Анґлійські конкуренти бойкотують Рад. Союз — тим краще: це нагода заняти їх позиції і спрямувати в свої кешені — їх зиски.

III.

На цьому ще й не кінець. Нафта, якої зисками американці преспокійно рішалися ділитися з більшовиками, ця нафта в дуже великій частині походить із теренів, які — по засадам законів американських — і досі є власністю їх соперників. Президент „Роял-Дачу", „всемогучий" Детердінґ, ще недавно, на загальному зборі цього товариства заявляв, що якби він купував нафту у Рад. Союзі, то він купував би те, що йому вкрадено. Іншими словами, Стандарт Ойл купувати-ме в більшовиків те, що вони „сконфіскували", або по термінолоґії Детердінґа: вкрали — у Роял-Дачу.

Цей дрібний собі скандал сьогочасного меркантилізму викликує в одних сміх, в інших обурення — відповідно тому, з якого становища хто глядить на нього. Нема сумніву, що Зєдинені Держави дають оцим світові — зі свойого суто капіталістичного становища — злий приклад, здатний відвернутися проти них самих. Їх політики мають повні губи моралів і проповідей на тему незломної пошани для Законів і їх Заповідей, — та щож? Зі стоку гори Синаю вдарило джерело нафти, і Закон пішов у забуття.

В. Левицький.

З побуту на Радянській Україні

VI.

Українські фільми.

Побіч Бучми виступають: у „Тарасі Трясило", вибиваючись на перші місця, заслужений артист Замичковський в ролі кошового Січи Козби і артистка театру „Березіль" Н. Ужвій, як сестра Тараса Трясила, Марина.

Фільма вводить нас у початок 17 віку, у час крайнього загострення класової боротьби на Україні. Ніч Івана Купала. Рікою пливуть вінки. Палають вогні. Молоді шляхтичі ловлять на березі дівчат, що там купаються. Син магната ловить сестру Тараса Марину. Але йому з дівчиною не так легко впоратися. Тарас стягає кривдника з коня і в останнє загрожує йому страшною розплатою за усі кривди та образи, потім утікає на Січ.

На півдні, за Дніпровими порогами, розкинулася козацька вольниця. Хто сміливіший та більш рішучий — тікає від ярма і утиску на Січ, міняючи пригнічене селянське життя та військові тривоги. Січ, виспівана протягом віків у піснях і думах, була єдиним пристановищем для всіх, що не могли примиритися з тодішним, жахливим соціяльним положенням, де селянин був рабом і тільки рабом.

Та Січ не була вже такою захисницею кривджених, бо старшина й кошовий, куплені золотом, висилали Запорожців в походи проти кримських татарів, чи човнами по Чорному морі до султана в гості, бо це було корисне для тодішньої влади. Зрозумів це Тарас Трясило. І коли татари напали на українські села, котрих ніхто не боронив, не стерпів Тарас, не чекав, заки отаман „благословить у похід вирушати", а примусив кошового дати йому загін запорожського лицарства, щоби дужою рукою боронити зубожілих селян. Тарас вертає у Січ, а викривши зраду кошового, сам стає кошовим і веде військо не против татарів, але против гнобителів селянської маси. У цій боротьбі Тарас гине, умірає його сестра. Їх батька і матір месники-гнобителі повісили.

Про Тараса-чабана, що втік від маґната і став ватажком Січової голоти майже не збережено правдивих історичних даних. В Шевченковій „Тарасовій ночі" та в поемі Сосюри „Тарас Трясило" — романтичний герой, витворений фантазією поета. У тім самім пляні романтичної вигадки побудовано сюжет фільми „Тарас Трясило" а грою Бучми висвітлено особу напів леґендарного ватажка хлопів, що двигнулися проти соціяльного утиску.

Сценарій фільми прегарний. У ній відбивається стиль українського минулого. Одежа, зброя взяті з укр. музеїв 15 — 17 віку. Сцени з панського та кріпацького життя розгриваються у прегарній Софіївці. Січ виглядає так, як на давніх рисунках. Одна сцена взорована на картині Репіна „Запорожці пишуть лист до султана". Життя на „Січи" ілюстроване згідно з оповіданнями і переказами. Вибір кошового супроводять Січові обряди. Кошовий тричі відмовляється вибору, а коли вже його приймає, козацтво обмазує його болотом.

В фільмі нема сліду якоїнебудь карикатури. Костюми, звичаї і життя магнатів зображені таксамо вірно без нахилу до якоїнебудь насмішки, чи карикатури. Постаті, немов би вийняті із старинних портретів.

Фільма робить потрясаюче враження. Соціяльний угніт виведений у фільмі незвичайно пластично без прибільшення, чи пересади. В боях Запорожців з татарами беруть сотки їздців на конях.

Ставив фільму режисер Чардиніи
за сценарієм Радиша.

Другий фільм „Микола Джеря"
режисерував визначний артист у
країнських театрів Марко Терещен

ко, а цілу картину розгорнув разом з художником Байленгерпом кіно-оператор Рона. До приїзду на Україну в р. 1925 працював Рона за кіно-оператора й постановщика фільмів у Німеччині, Данії, а останні три роки в Ню-Йорку, у фірмах „Вітаграф" і „Пешолап". В фільмі „Микола Джеря" був він не тільки оператором, але й співрежисером. В цій фільмі показав себе оператор Рона справжнім мистцем і володарем такого слухняного в його руках чимального апарату. Він уміє робити не фотографії, а гравюри.

Таких, як Микола Джеря, було на Україні багато. Не тільки з Вербівки, рідного села Миколи Джері, — з усіх усюдів України, з усіх злиденних і пошарпаних за царських часів сіл кріпацьких, тікали вони невеличкими гуртками від канчуків і тортур, що їх щедро сипали на селянські спини не тільки пани, а ще гірше, підпанки та їхні наймити. Не даром нарікано: „не так пани, як підпанки".

Микола Джеря дістав від пана дозвіл подружитися з Немидорою, але вже в день по вінчанню мав йти, за приказ пана в салдати. Микола Джеря не зміг слухняно і без протесту кинути комусь під ноги своє життя. Він лишає у Вербівці старих батьків і молоду дружину та з невеличким гуртком товаришів йде в світ за очі. Працює за нужденну плату в цукроварні, де від виснаження вмірає товариш Миколи, Кавун. Микола Джеря втікає дальше, бо пан шле за утікачами погоню. Йде аж на бесарабські степи, до широкого зеленого Дніпра, до Дніпрових плавнів і пристає до рибальської артілі. У старого отамана артілі Ковтуненка була молода дочка Мокрина, дивно схожа на покинену Немидору. Одначе й сюди попали панські слуги, що враз із жандармерією нишпорили за утікачами, як гончі хорти. Провідав про це Микола. Ватага утікачів розбіглася та скрилася в очеретах. Микола поїхав на човні у море та тут був би загинув, якби не Мокрина, що провела його тайними затоками в очерети. Мокрина домагалася від нього, щоби він повінчався з нею і забув дружину, одначе Микола відтручує її від себе. Тоді в останнє бачив він Мокрину, бо жандарми підпалили очерети, з яких він мусів вилізти і піддатися. Забитого в кайдани, змордованого і змученого повезли Миколу знайомими шляхами до рідної Вербівки. Замерехтіли перед очима знайомі стріхи, схилилися над ним суворі, як камінь, лиця селян. Хоча духовенство, на приказ царя, прочитало маніфест про знесення кріпацтва, ділич кликнув' „Тоді буде воля, як я схочу!" — Микола Джеря глянув одчайно навкруги.

Постать Миколи Джері веде нас через усю Україну шістьдесятих років минулого віку. Від кріпацького села, що старанно заховує свої одвічні традиції, через бурлацькі казарми та цукроварні, повз довжезні валки чумаків — до узбережя Чорного моря, до „вільних" рибальських ватаг веде вона глядача. То скорше картини України XIX віку, як індивідуальні пригоди й переживання героя. Одначе на всякий спосіб Микола Джеря — це бунтар проти тодішнього ладу.

В ролі Немидори й Мокрини знімалася арт. Токарська а побіч неї артисти Ляров, Капка, Осташевський та інші. Художнім керманичем картини був знаменитий артист-маляр В. Кричевський.

Пишучи про ці дві фільми, я користуюся статейками Нила, Д. Ф-ого, поміщеними в „Кіні" ч. 1. (13) і М. Буша в „Кіні" ч. 3. (15) за рік 1927. Зачуваю, що американські українці замовили собі на Україні фільму „Тарас Шевченко". Було би пожаданим, якби подбали про ці два нові фільми, що викликують просто незвичайне враження, щойно з фільми „Миколи Джеря', із його незвичайної пластики научився я цінити оповідання Нечуя-Левицького.

В останніх часах виготовлено ще одну нову фільму з твору Гоголя „Сорочинський ярмарок". Його виставлювано в Харкові, але правописна конференція забирала мені стільки часу, що я його бачити не міг.

Декому здається, що фільмовим артистом, чи артисткою можна стати дуже легко, що вистане гарне личко, укладні форми і рухи. Таким людям не приходить на думку, що тут йде також тяжка праця, як і в театрі. В Київі при вул. Леніна уладжено вже: „Кінофакультет Київського державного театрального Технікуму". Це екранний відділ, що формує кіно-актора. Багато треба знати й уміти, щоби стати кіно-актором: мистецтво кіно-актора, фото-кіно-техніка, сценарій, монтаж, знайомість з режисерською обробіткою сценарія. Багато часу відбирає культура тіла: спорт на воді, їзда верхом, ритміка, пластика, механіка роботи обличчя й тіла (біомеханіка). Наука тріває 4 роки інтензивної праці. В осени 1927 року має бути перший випуск кіно-фаху. Одначе не треба думати, що всі студенти, чи студентки, стануть акторами. Багато їх відпаде від сцени і вони займуть місце хіба по лябораторіях, як технічний, помічний персонал. (А. Борисов: „Кіно-Молодняк" в „Кіні" ч. 4. (16) за рік 1927).

(Далі буде.) **Кирило Студинський.**

Радянська Україна

Жидівська кольонізація у світлі цифр і фактів.

В одному з останніх чисел „Діла" подали ми інформації про загальне положення жидівства в часи великої революції на Україні. Спинилися ми над розвязуванням жидівської проблеми комуністами та подали для ілюстрації деякі дані про новоутворений жидівський автономний район і про працю жидівських робітників у промислі та в державних технічних комунікаційних і господарських установах. Цифри брали ми з фейлетонів А. Хвилі про антисемітизм. Нині хочемо доповнити ці інформації додатковими даними, зачерпнутими теж від того самого автора, які відносяться до кольонізації жидів на вільних землях України, а не тільки в одному новоутвореному жидівському районі. Крім того спинимося ми коротенько на теперішньому антисемітизмі в УСРР., якому привязує дуже багато уваги А. Хвиля.

Ще 1804 р. появився був у давній Росії розпорядок про виселення з містечок і міст України 60 тисяч жидів у Степову Україну для поселення на ріллі. Це поселення відбувалося дуже важко і серед незвичайно трудних чисто природних умовин. Остаточно дійшло до того, що в 1913 р. з тих 60 тисяч остало на ріллі лише 43.653 душ. В 1923 р., коли вже починалася нова кольонізація зросло їх число до 53.387 душ. Між 1923 а 1927 р. цифра жидівських поселенців на ріллі подвоїлася до 107.550 душ. В часі між 1925 а 1927 р. скольонізували жиди у Херсонщині, Криворіжчині та в Мелітопільщині 125.460 десятин. У т. зв. державному земельному фонді було на Україні всього 1.008.000 десятин вільної землі. Жиди дістали з того, як подано, 128.460 десятин, а українські селяни 672.000 десятин. Виходилоб, що є тепер на Україні ще цілих 200.540 десятин нескольонізованої вільної землі. Очевидно, що велика її скількість, якщо не вся припаде дальшим партіям жидівських поселенців. Коли зважимо, що на Україні є до 24 міліонів селян, а в тім кругло 9,300.000 мало і безземельних, то ясно, що відношення між надівом вільних земель жидам (яких є біля 2 міліонів) та українським селянам вийде дуже неприродне і з величезною користю для жидів.

Це розуміє А. Хвиля і наводить інші цифри, які малиб ослабити це враження, а саме він каже: Ось українське селянство мало до революції 1916 р. у своєму користуванні аж 19,355.000 десятин землі (а селян було 24 міліони), а нині має аж 31,163.000 орної землі. Іншими словами комуністи нібито „обдарували" селян аж 11,773.000 десятин ріллі. Щож у порівнанні з цим та земля, яку скольонізували жиди. В полеміку з тими міркуваннями Хвилі входити не будемо, бо висновки з них зробить собі кожний читач.

Та пригляньмося справі ще з іншого боку. За два роки, (у 1925 і 1926 рр.) держава вклала на жидівську кольонізацію 1,960.000 карбованців або 980 тисяч долярів. Крім того жиди дістали від закордонних організацій у 1925 і 1926 р. 4,414.000 карбованців або 2,207.000 долярів. А що дістали українські кольоністи-селяни на ту саму ціль? Про те „літопись" Хвилі мовчить. Одначе щоби ослабити ті цифри він хапається за інший засіб, а саме: держава дала українському селянству в 1924 і 1925 рр. 15 міліонів карб., а в 1925 і 1926 рр. 90 міліонів карб. кредиту. Хто діставав той кредит — Хвиля не каже. Та ми знаємо, що діставали його кредитоздатні господарі а не безземельні або малоземельні. Крім того чи не половина того кредиту пішла на організацію хліборобських комун та колективних господарств, що по році або двох літах, звичайно, провалювалися. Про те ми писали і наводили цифри з офіціяльних більшовицьких джерел. Всього за всі літа комдиктатури дістали українські селяни (їх 24 міліони) аж 174 міліони кредиту. А попри те дістали комітети незаможних селян і комітети взаїмодопомоги бідноти 7 міліонів беззворотної допомоги. Коли зважити, що на незаможниках, а тепер і на комітетах взаїмодопомоги опираються комуністи по селах, то зрозуміємо, що навіть 7 міліонів беззворотної допомоги трохи за мало на цілих 9.300 тисяч сільських нуждарів. Тут годиться ще зазначити, що американський „Агро-Джойнт" зобовязався доставити комуністам на жидівську кольонізацію аж 25 міліонів долярів. Очевидно, що 21 міліонів тієї суми призначено на ту кольонізацію яка ще перед комуністами.

Хвиля добачує багато позитивних сторін у жидівській кольонізації не тільки для самих жидів, але й для держави. Але товраж те підкреслює він і три дуже відємні її сторінки, а саме: 1) є такі особи між жид. кольоністами, що діставши землю, самі не обробляють її, а дають у аренду, 2) поселюються на ріллі і окремі спекулянти, що розвивають на ріллі спекуляцію; 3) деякі переселюються на отримані наділи тільки для ока, а фактично роблять вони це тому, щоби, маючи переселенські документи користуватися усякими пільгами для улекшення спекуляції.

Дамян М. Горняткевич.

Виставки наших мистців у Кракові.

(Докінчення.)

Кілька картин Олекси Третякова, це все річи, які були приміщені на торічній виставці академії мистецтв. З нових праць не прислав Третяків нічогісінько, а шкода, тому, що Париж, — куди він саме виїхав, — мусів корисно вплинути на його спосіб малювання. Те саме торкається і Л. Перфецького, репрезентованого на виставці ще слабше, бо ледви у виді одного баталістичного начерку.

Різьбар Сергій Литвиненко дався пізнати вперше на більшу міру. Доси виступав він тільки безпретенсійно на академічних виставках, і щойно цим разом відважився на офіційний дебют. У його працях — які заняли цілу одну кімнату, — слідні ще впливи школи, але в звязку з тим пробивається розмах і сила людини з широкими поглядами. Основи й рід моделювання приняв він від проф. Ляшки — зрештою дуже добрі, — а цей здобуток єднає із змаганням витворити власний тип. До більших композицій Литвиненка належить „родина". — група гарно звязана у формі й повна настрою, дальше „до волі", „бандурист", попри бюсти й маску арт. мал. Карпенка. В усіх своїх композиціях він являється наскрізь українцем, під оглядом змісту, і виду. Ця форма є у нього настільки характеристична, що якби прийшлося Литвиненкові виконати на замовлення якусь різьбу з політичного життя бельгійців, чи егзотичного побуту, він все лишиться тільки українським різьбарем. Між його експонатами не видно було лише власних керамічних виробів, якими він сильно зацікавився в останне. Врешті не зовсім щасливо вибрав Литвиненко два погруддя на виставку; І. Франка та секретаря академії мистецтв п. В. Хоча і ті різьби не є в основі злими, то все таки Литвиненко має далеко вартніші праці у цій ділянці. Ще недавно оглядав я в його робітні гарний бюст отамана С. Петлюри, призначений для одного табору, і цей бюст робив куди інтересніше враження.

Друга виставка відбулася у червні у мистецькій академії. Число студентів українців хиталося тут дуже ріжнородно в поодиноких роках. Цим разом випало воно доволі замітно. Не прогомонів ще буйний настрій 1922 р. коли тут студіювало рівночасно 18-ох наших земляків, що мали славу найздібніших учеників. — Сьогодні число отсе зменшилося на одну третину. Але відай тільки тому, щоби в слідуючому році вже зрости удвоє більше.

На виділ рисунку й малярства були записані: Людвик Турчин, Володимир Гаврилюк, Володимир Кивелюк та Роман Сельський, а на різьбу двох уроженців із Великої України: згаданий Сергій Литвиненко й Юрій Кирієнко.

Наймолодшим з посеред них є Турчин, студ. I. р., а ученик школи рисункової проф. Яроцького. Кілька його студій вказує на молодця зрілого до поважних завдань у мистецтві. Він поправний у веденні лінії, влучно зазначує малярські вальори в рисунку та дуже добре володіє вуглем чи сангвіною. По ньому можна багато сподіватися.

Проф. Павч — не дуже щасливий поет — плястик Гуцульщини, діждався нарешті першого українця між своїми учениками. Є ним Володимир Гаврилюк, студ. II. р. академії[1]). Павч повинен бути радий з того, що хтось з українців не має жалю до нього за його жанрові картини з найкращої закутини наших земель (не згадуючи про Сіхульського!) і все таки інтересується ним, як педагогом. Одначе Гаврилюк не переймається кольористичними експериментами майстра, шукаючи власних доріг. Він стежить перш за все за формою, а відтак — як маляр, — масами її трактує. Для нього не існують подробиці, він — здається, — наче й зовсім не бачить їх, відтворює лише загально, сильно підчеркуючи тони. Йдучи дальше цим шляхом, Гаврилюкові Павч не зашкодить...

Картини Кивелюка — в порівнанні з торічними, безумовно гірші. Слідний у них деякого роду занепад, мовби на доказ теорії, що кожний молодий мистець — після швидкого розвитку в короткому часі, — мусить відтак припинювати свій скорий хід, інколи через кілька літ. Все таки у Кивелюка бачимо щось прикрішого: чистий давній кольорит заступають тепер брудні коліри, у всьому видно якесь силування, брак ранішої легкости. Правда — за виїмком одного краєвиду, бо цей одинокий образець — і то невеличкий розміром, — пригадує давного Кивелюка. Коли я дивився на цю картину й порівнував її з „фаховими" пейзажами, виставленими на курсі проф. Камоцького, тоді відчув її вищість від тамтих. Так багато в ній тепла, погоди, ніжности й така щира фактура, що з приємністю спочиває на ній зір. В противність до своїх олійних студій акту Кивелюк вповні зреабілітувався нею, а крім цього ще й доброю графікою, в якій пробиваються наскрізь оригінальні змагання.

Роман Сельський, студент II. р., був учеником проф. Коварського на відділі декоративного малярства. Сельський перенявся тенденціями свого майстра під оглядом ультраімпресійних течій, але розвивається і працює індивідуально. В його етюдах мертвої природи проявляються цілковиті відхилення від реалізму, в них дає він власну форму, зближену до елементів народньої орнаментики. Для нього форма є всім: він вяже її, замикає нею сво-

[1]) За свої праці одержав Гаврилюк на виставці грошеву нагороду

Ося саме ті віднові сторінки жидівської колонізації спричиняють серед українського населення зріст великого антисемітизму. Антисемітизм поширюють — на думку Хвилі — ґазди та куркулі, денікінці, петлюрівці та вся „стара чиновна біла інтелігенція". По містах розвивається антисемітизм також серед українських і російських непманів наслідком конкуренції з жидівськими непманами.

„Антисемітизм — пише дословно Хвиля — у теперішнім його стадії є той місток, через який білогвардійсько-золотопогонна, петлюрівська і всяка інша контрреволюційна наволоч хоче підійти до широких працюючих мас, а особливо до селянства, підняти ці маси на „жидів" і тодіб з кривавих кошмарів погромів і „Боже царя храни", і „Ще не вмерла Україна". А тому антисемітизм у всій формі він не був би є контрреволюція."

Який рада на те? Рада булаб цілком проста: припинити кольонізацію жидів на українських землях. Добре, але щож тоді з жидівською біднотою? Тоді твердить Хвиля „майже перед усіми жидами Правобережної України стоїть питання так: або фізична праця, або повільне вимирання з голоду". А що до таких альтернатив комуністи допустити не хочуть, тому Хвиля поручає іншу рецепту у формі безпощадної боротьби з антисемітизмом.

„Нашим бойовим гаслом — каже він у щоденній роботі повинно стати — смерть антисемітизму! Ми бачили, що хоч антисемітизм передягнув шкуру, але він иде з тих самих джерел. Від неп'мана, бувшого офіцера, кулака, жандарма виступає в поході ця темна сила на жидівський нарід для того, щоби створивши заколот, контрреволюція вчинила похід на революцію. Коріння антисемітизму — це коріння старої царської Росії. Їх треба остаточно вирвати."

Може це й слушно. Але як практично гадає собі це викорчовування антисемітизму Хвиля, того не подає. Може вирвати його будуть органи ДПУ? Якщо так, то вони навіть частини коріння антисемітизму не вирвуть, але навпаки причиняться ще більше до їх розгалуження не на поверхні але в глибинах. Переслідуваний терором антисемітизм може тільки зростати. Більшовики, очевидно, іншої розвязки тієї проблеми не мають і не можуть мати. А тому справа безнадійна. Жидівська проблема тепер є квадратурою кола на Україні, є тим ребусом, якого комуністи ніколи не розвяжуть. Можна її розвязати лише при демократичному державному устрої і при повній свободі ініціятиви кожної одиниці в державі як у продукційній так і торговельній ділянці.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10, І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

ю композицію, а колір доповнює решти. У головному ателіє для декорації виконав поза тим кілька стінних малюнків у чисто клясичному стилі. Отже тут стрічаємось з іншим явищем: Сельський клясик покидає Сельського експресіоніста. В них опановує він скоро й легко трудноші технічні, а на більшому просторі почуває себе певніше, наче бо поле обмежує його. Його самого-ж можна схарактеризувати як дуже поважно думаючого й вельми вражливого мистця.

На виділі різьби дав Сергій Литвиненко (відзначений похвальними признанням колеґією професорів) побіч старших різьб ще й гарну студію жіночого акту. Вона звертає на себе увагу мягкою плавною лінією та відчуттям ніжности дівочого тіла. Тими прикметами вибивається отся стать перед експонатами інших його товаришів.

На жаль — ніде не видно було пробы праць другого нашого різьбяря, Юрія Кирієнка. Їх він скриває чомусь заздро перед очима усіх.

Обі виставки є переглядом спроб людей молодих, багатонадійних, котрі поволі вступають у самостійне — хоча важке життя мистецької праці. Це новий ряд ідейних пролетарів у шуканні нових форм і нових — меценатів. Чи найдуть годовно цих других, покаже майбутність.

Напруження у Відні.

Таємні наради соціялістів. — Проти преторіянської ґвардії Зайця. — Дальші ревізії й арештування.

Відень, 24. липня 1927.

Вчора зачалася конференція соціялістів при участи делеґатів з цілої Австрії. Наради мають довірочний характер. Їх тема: криваві події у Відні. Нарада займеться засобами, які в будучности запобіглиб демонстраціям і організації страйків непокликаними й неодвічальними чинниками. У звязку з тим, як і зі скликанням парляменту, в місті деяке напруження. Несоціялістичні партії звалюють усю вину за події на соціялістів і їх демагоґічну тактику, а зокрема домагаються усунення соц. посадника Відня Зайця, що в часі ворохобні зовсім не дописав.

Міська рада, в якій соціялісти мають майже дві третині мандатів, відкинула внесення християнсько-суспільних радних, щоби розвязати соціялістичну громадську сторожу, зложену з 2.000 озброєних людей, зорганізовану в часі заворушень посадником Зайцом. У відповідь на це міщанські партії взивають до організації „міщанської сторожі" (Bürgerwehr), яка могла би протиставитися „преторіянській ґвардії" Зайця.

Ревізії й арештування у Відні тревають далі. В льокалі Союзу соц.-демократичної молоді сконфісковано дуже богато зброї, заграбаної в часі заворушень зі склепів зі зброєю. Прокуратура поставила досі в стан обвинувачення 50 учасників заворушень.

Похорони румунського короля.

Букарешт, 22. липня 1927.

В неділю рано в палаті Цотроцені відбулося жалібне богослуження, відправлене трьома архиєпископами в асисті 12 епископів і соток священиків. На ньому була найближча родина і найвищі достойники. По богослуженню генерали й адютанти винесли домовину і зложили її на гарматній ляфеті. Похоронний похід ішов вулицями міста, серед гарматніх стрілів і звуків дзвонів. За домовиною поступали члени рідні, реґенційна рада, уряд, заграничні місії, дипльоматичний корпус, члени обох палат і непроглядні товпи народу з цілого краю. Похід опинився коло двірця, де в 11 год. зложено домовину в жалібнім потягу, в якому заняли місця члени родини, реґенції і заграничні місії. Чотири інші потяги везли високих достойників і журналістів. О год. 15'30 потяг прибув до Curtea de Argeș, де уформувався похід, який прибув до монастиря о 17. год. Домовину зложено побіч могили короля Карла і королевої Єлисавети. В похороні взяло участь около 1000 священиків. У часі богослужень у всіх містах і гарнізонах в краю віддано 101 гарматніх вистрілів та дзвонено в дзвони в усіх церквах.

Новий львівський воєвода.

Варшава, 24. липня 1927.

На понеділковому засіданні ради міністрів буде полагнена справа номінації львівського воєводи п. Павла Дунін-Борковського, голови „Звйонзку Земян в Малопольсце Всходнєй". Зачувати, що новий воєвода розвяже негайно міську раду у Львові й іменує правительственного комісаря. Передбачені є теж зміни на становищах ріжних старостів. Є чутки, що ген. Сікорський не верне більше на становище команданта корпусу ч. VI., бо таке має бути бажання нового воєводи. У звязку зі зміною на стільці львівського воєводи є також чутка про намір уряду іменувати краківським воєводою б. намісника проф. Бобжинського.

Арештування комуністів у Варшаві.

Арештовано до 30 осіб. — Чому арештовано ред. Аріо? — Ревізії й арештування у Львові.

Варшава, 24. липня 1927.

Політична поліція у Варшаві арештувала в останніх днях до 30 осіб, головно в кругах інтеліґенції. Подають, що арештовані — самі комуністи, що відбували якийсь зїзд. Одночасно з тими арештуваннями закрито також, як запевняють, осередок комуністичної партії Західної України, що нібито мав свій льокаль при ул. Свєнтокшиській 28. Між арештованими є також делеґатка чеських комуністів Амалія Шрент і редактор комуністичних органів Адольф Лянгер, відомий із „святоюрського" процесу.

В справі арештування в пятницю співредактора місячника „*Natio*" п. Аріо і минулої ревізії в льокалі цього місячника інформують, що ця ревізія відбулася тільки в кімнаті п. Аріо, яка сусідує з ред. „*Natio*", а не в льокалі редакції. Арештовано п. Аріо зовсім не за його співробітництво в „*Natio*", а за якісь інші „злочини" політичної натури. Разом з ним арештовано в помешканні арештованого білоруського посла Тарашкевича студента Гавалку, що працював теж у ред. „*Natio*". Йому закидають комуністичну пропаганду.

Варшавська поліція звернулася з ріжними інструкціями до політ. поліції у Львові, яка, як зачувати, розпочала теж ревізії й арештування в нашому місті.

Біланс волинських виборів.

Луцьк, 24. липня 1927.

Вибори, переведені у 80 громадах волинського воєвідства, дали такий вислід: на 958 радних 695 українців (себто 72'6 прц.), 204 поляків (21 прц.), 26 жидів (2'7 прц.), 23 чехів (2'4 прц.), 7 німців (0'8 прц.) 2 москалів (0'2 прц.). — Вибори в 19 містах воєвідства закінчилися таким вислідом: на 343 радних вибрано 58 українців (17 прц.), 70 поляків (20'4 прц.), 203 жидів (60 прц.), 9 москалів (2'6 прц.), 2 чехів (0'6 прц.). Як бачимо, українське населення по містах зовсім не дописало, виявивши дуже слабу національно-громадянську свідомість.

Виборчі висліди.

МІСТА В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ВОЄВІДСТВІ.

По обчисленням офіціяльних органів влади в 11 містах тернопільського воєвідства вибрано до міських рад 119 українців (23 і пів проц.), 184 жидів (36 і пів проц.) і 201 поляків (40 проц.). Поляки мають більшість у двох містах: Монастириськах і Бариші.

КРАКОВЕЦЬ.

Вибрано 15 жидів, 10 поляків і 7 українців.

УГНІВЩИНА.

Наказним війтом в *Корчеві* біля Угнова є від кількох літ Ільчишин Семко, права рука партії Бриля. Партія ця розпочала в повіті Рава Руська сильну аґітацію — головно в полудневій, найбіднішій части повіту, в околицях Магерова і Немирова. Представник цеї партії в Раві Руській займає перше місце між повітовими „латачами" з тої причини, що „*on ma sa sobą wszystkie ruskie głosy*". На Угнівщину партія Бриля зачинає щойно заглядати. Підпорою її є тут Ільчишин Семко, наказний війт Корчева і з тої причини характеристичні були вибори в тімже селі. Дня 6-го VII. формально проголошені вибори в селі Корчів ад Угнів розпочалися, одначе коли Ільчишин побачив, що в IV. і III. колі не переходять його сторонники, — без ніякої причини перервав вибори. В порозумінні зі староством визначено другі вибори на день 18. VII., з розмислом на понеділок та на найгорячіший час сінокосів. На цих виборах, за старанням місцевого комітету, був присутній комісар старостства і не зважаючи на всякі штучки, яких пробував уживати наказний війт Ільчишин, листа його прихильників перепала. У всіх чотирьох колах вийшла листа компромісова. На 24 радних вибрано 16 українців і 8 поляків. День перед виборами, 17. VII. партія Бриля урядила віче в Корчеві, в обороні своєї підпори наказного війта Ільчишина-папіці, на якому по бесіді лікаря ветер. д-ра Збожного мало що не побито Ільчишина. Другого дня, себто в часі самих виборів, приїхав виключно в цілі аґітації повітовий люстратор Кохановський, який кидався мов скажений по селі: одних страхом, інших просьбою старався позискати для Ільчишина. Але і його аґітація показалася безуспішною, бо хрунівська ліста перепала. З признанням належить піднести ґреміяльну участь жіноцтва с. Корчева при виборах, яке зі специяльною завзятістю і цивільною відвагою ставало до виборчої урни.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Після мовчанки.

Маю враження, що не один читач „Діла" з полекшею відітхнув, не бачучи стільки днів моїх фейлетонів. Може вже нарешті прийде хтось новий на зміну і стане писати весело, цікаво і болай двічі на день.

На жаль я повернувся і хоч як мені тяжко знову хапати за ручку до писання, замісць за ручку до цілування, мачати перо в чорнило, замісць тіло в цілющу воду Дністра коло Залішик, — то мушу, щоби запитькати шефа, розчарувати ворогів, а врадувати прихильників.

Проїхав я за час своєї неприсутности спорий шмат дороги і „польської" і „цісарської" хоч... обидві на українській землі. Побачив не одно, не одного і не одну, про що постараюся в найближчих днях, у приличній формі і в можливих границях поінформувати Ш. Читачів. Ясна річ, що фейлетоніст не може всього розповісти, що приключилося йому підчас поїздки по краю, де його слава і популярність така велика, як архикнязя Рудольфа. Не може не тільки з огляду на вроджену дискрецію і набутий досвід, але й з огляду на спокій при домашньому огнищі.

А хто нині не розуміє, що свята такий спокій?!

Не один не має його від дня шлюбу, не один виглядає його від першого спізнення на вечеру, а тільки десь котрийсь тішиться ним і то тільки завдяки прикметам, які аж бють з мене.

Писатиму про ріжні річі: про погоду, село, політику і холодні оклади на тюку але очевидно найбільше місця посвяту жінкам.

Тільки не жінкам упавшим, чи упадаючим, але таким, як вежа в Пізі, що вічно хилиться до упадку, а ніколи не впаде.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ.

— **Уніоністичний Зїзд у Велеграді.** Пишуть нам: Дня 20. ц. м. о год. 8.44 рано приїхав із Львова на стацію Угарішь-Градіш наш Митрополит Кир. Андрей в товаристві оо. крилошан, професорів теольоґії і о. Ігумена Схреверса Редемпториста. На двірци привитав сердечно о. Митрополита оломунецький архиєп. Д-р Пречан і оба віїхали до Велеграду. Наш Митрополит як ініціятор велеградських Зїздів тут вельми поважаний і люблений тому й не диво, що його прийняли величаво і здавалося, що тільки на нього звернена усіх увага. Між учасниками бачимо з греко-кат. епископів: Нарадіого, Коциловського, Гебея, Гойдича, Лякоту а з римо-кат.: Пшездзецкого і Соколовського. Між іншими завважуємо й гостей з Америки та Англії. Зїзд зачався академією дня 20. с. м. вечером, яку попередило коротке богослуження. Дня 21 ц. м. відправив наш митрополит архиєрейську Службу Божу при співучасти вище згаданих епископів й при асисті о. крил. Томовича, д-ра Дорожинського й д-ра Горникевича.

— **Небезпечні гроші.** В-во „Червона Калина" приготовляючи календар, замовила для одної із статтей кліші українських грошей У. Н. Р. в кліщарні Шлесера на вул. Сикстуській. Хтось доніс про це поліції і вона наложила арешт на кліші банкнотів, бо підозрівала, що це фабрика фальшивих українських банкнотів, які хотять пускати в обіг. „Пшодовнік" поліції не дав собі вияснити, що навіть якби люди хотіли приймати наші гривні, то небезпечним фальшівникам не виплатилось би платити за кліші грошей, яких курс є нині такий низький як освіта деяких „пшодовніків".

— **Наші революціонери.** У ч. 59. „Ради" передовиця п. з. „Револьта у Відні" зачинається таким реченням: „Дводневний революційний зрив робітничих мас у Відні можна вважати за закінчений і усмирений карабінами (!) тупололобих тирольських полків". Тупололобі тирольські полки це австрійські селяни. Панове з „Ради" не мають нічого спільного з такою дрібною буржуазією. Вони стоять нині непохитно та безкомпромісово на боці революції, так само, як усе життя стояли непохитно на боці австрійського престолу, віруючи тільки в Франца Йосифа і силу галицько-королівської династії!

— **Десятиденна львівська сензація.** Приїхав до Львова справжній великанський цирк чехословацького директора Клюдського. Від пятниці досвітка, коли появились у місті перші вагони з будівельним матеріялом цирку та його передньою сторожею, довкола Місіонарської площі тисячі народу приглядалось з вікон і дахів як будують широченну арену, стайні та шатра для персоналу. Цирк Клюдського був у Львові, коли не помиляємось, 35 літ тому. Від цього часу Львів не бачив ще такої скількости хижаків і розумних домашніх звірят. Цирк дістав дозвіл тільки на 10-денний побут, тому, що його приїзд рівняється паралізі всіх забавових підприємств, починаючи від театрів аж до кін. Оглядаючи організацію цього велитенського шатра з його поодинокими відділами, важко вийти з дива, така скількість диких звірів і людей переїзджає з місця на місце в зразковім ладі, живе та працює у вічній небезпеці. Діти, яких бідні родичі не в силі були вислати з міста, найдуть у цирку одно з перших, найсильніших вражінь на все життя. Старші пригадають собі поезію молодечих літ.

— **Темна хроніка.** Жидівських купців із Жовкви ошукав якийсь їх земляк своїми панськими манерами та автом. Двох з них узяв із собою до Львова, до готелю, де мав списати з ними контракт. Заки явився нотар, панок позичив від одного на хвилинку 35 дол. і щез безслідно. Добродій Федербуш із Джерельної вулиці найшов собі таке джерело доходу: грав у карти, які були позначені і вигравав аж до часу, коли його партнери не покликали до помочі поліції. У літинську Рабка арештували трьох студентів краківського унів., які були... урядовцями „купеленого заведення" і там доповнювали свою пенсію продаючи фальшиві білети.

— **Не буде літа.** Америк. метеоролог Міссісіп Бравн, який передбачив повінь Міссісіпі заявляє, що в Европі не буде цього року літа. Обниження температури та части зими є наслідком мандрівки ледів в арктичній сфері.

— **Пантеон нечуваних мізків.** Заки московський учений Бехтерев здійснив при помочі уряду свою ідею заснування Пантеону мізків великих людей, хоче

тський уряд уже його випередив. По інформаціям „Ізвєстій" у Харкові зібрали вже першу вязку мізків українських учених. Ось їх імена: В. Крилов, Н. Пильчиков, Воскресенський, С. Григоріїв, Л. Гіршман, П. Шатілов, Л. Орлов і пок. редактор „Вістей" Блакитний. Дивуєтесь, що ви про них ніколи не чули і що це все — українські учені. Го-го! великі є чудеса революції і... урядових наказів. Досить бути хоча би редактором офіційн. органу, щоби мати великий мозок... по смерти.

— Цікавий присуд. Паризька лава присяжних засудила злочинця Гійо, який в акті підчас прогульки задушив свою приятельку і в полі спалив — на смерть, а перед тим ще на 50.000 фр. відшкодування для родини вбитої.

— Чудасії. В одному шпиталі в Ню-Йорку оперували жінку і найшли в її шлунку більш 250 голок. Вона була швачкою і механично проглитала голки, держачи їх в устах. З цього виходило би, що людський організм приноровляється до професії; нас завела би на операційний стіл певно одна голка. Зате журналісти могли би імовірно їсти пера або пити чорнило.

— Подружє життя в Ленінграді. У „Красній Газеті" находимо підсумки нового закона про шлюби та розводи. За пів року зареєстрували в Ленінграді 11.596 шлюбів і 8302 розводів. Спочатку число розводів перевишало число шлюбів на 85 проц., а в кінці ця хвиля ослабла до 55 проц. В одному районі 8 проц. тих, що взяли шлюб прожили разом від півтора до два тижні і знову розвелись. В другому районі якась громадянка встигла за 6 місяців вийти замуж за китайця, поляка, японця, француза та жида. Тепер знову розвелась і мабуть шукає шесту національність і расу. Яку книжку споминів мгла би вона видати, якби виїхала в Париж.

— Фашистівські дивогляди. Комісія при італійськім мін-стві справедливости, складаючи новий карний фашистівський кодекс, пішла в однім параграфі за радою папи, який згадав середновічний кодекс. А саме' самовбивців треба карати вязницею. Не неживих, а тих, які хотіли попрощатись з нашим життям, а не були в силі або не вміли. За те, що хотіли його покинути, ображуючи найцінніше людське добро, сидітимуть у вязниці. Мабуть на те, щоби змінити своє пересвідчення і переконатись, яке життя солодке, а люди які добрі, приємні і... розумні.

— Світова всячина. В амер. місті Ґльостер один рибалка найшов у морі грудку амбри вартости 12.500 дол. — У Марсейлі заарештували шофера, який переїхав жійку; це бувш. рос. ґенерал Бабкін. — Остання внутрішня позичка франц. уряду дала 6 міліярдів фр. — Проти арештованого нім. посла до Райхстагу, Піка, який у днях віденських заворушень приїхав до Відня літаком, почали карне слідство. — 10-хвилевий страйк зорганізований у Празі комуністами не дав приводу до ніякого безладдя. — У Загребі почнеться небавком процес проти шайки бандитів з провідником Перпічем, яка має на совісти 98 убивств і 40 грабіжей. — Засуджені на смерть у Ню-Йорку анархісти Сакко та Ванцетті почали голодівку; їх годують силоміць. — Льорд Джордж продав свої акції в денниках „Дейлі Кронікль", Сандей Нюс" і кількох провінціональних часописах за 3 міл. фр. — У Ню-Йорку помер власник всесвітньої фабрики фортепянів Фрідрих Штайнуей. — Після великих спек у Сибірі настала велика студінь; в Киренській окрузі впав сніг. — Амундсен приїхав до Владивостоку для наукових дослідів. — У Москві помер проф. унів. від гігієни С. С. Орлов.

— Катастрофи. Під Берліном упав спортовий літак з 1500 м. висоти; два летуни вбиті. У Франції біля Льорі впав військ. літак; летун убитий. Біля Гааги 5 осіб вбилось упавши з авта.

— Літературний куток. Данія є единою країною, де письменники дістають постійну скромну плату від уряду, який дбайливо стежить за розвитком талантів. Між ними є не тільки письменники з іменем, але й початкуючі. Саме тепер вписали на лісту „урядово платних" молодого студента, який не видав ще ні одної книжки, а звернув на себе увагу нарисами розсіяними в пресі. — У С. Р. С. Р. є тепер 3568 видавництв. Це велика сума, але не зовсім пропорціональна до скількости видаваних ними книжок. Більшости з них ніхто не читає, бо це література писана на замовлення. Коли уряд обчислив свої втрати минулого року, казав зменшити скількість друкованих творів і замісць 135 міл. арк. місячно вийшло цього року тільки 60 міл. Техн. В.во пропонує 350.000 прим. своїх видань по низеньких цінах на 2-річний кредит, а „Економіческая Жізнь" 400 тисяч прим. творів за 10 частину їх ціни. Не все, чого є багато — добре і не все дешеве — варто купувати.

Дописи.

КРАКОВЕЦЬ. (*Просвітно-економічний стан повіту. — Виборчий рух. — Память народних героїв. — Плян дальшої праці.*) Убогі наші ниви, та нерід тутешній бодрий і цкавий. Маємо свої льокальні традиції з часів боротьби за самостійність, коли то тутешнє населення виявило безмір своїх духових сил. Це досить значно на захід висунений простір нашої землі, населення якого держалося з особливою посвятою в часах визвольної війни. Освідомлюючу працю в повоєнним часі почала тут філія „Просвіти" під головуванням п. Андрія Бачинського, в якій гуртується 16 читалень, з того 5 нечинних, а саме в: Кохан'вку, Вільці Змієвській, Волі Гличинській, Змієвських і Кобильниці Руській. Це уважаючи на пильні заходи виділу філії Просвіти не вдалося їх досі відновити. На 31 українських громад краковецького судового повіту число читалень рішучо за мале, а тимбільше за мале є число чинних читалень. Вину того понос ть у головній мірі старша сільська інтелігенція, що крім кількох діяльних одиниць не лише не проявляє ніякої ініціятиви в суспільній праці, але своєю байдужністю ще здержує інших, особливо інтелігентну молодь від діяльности. В нашім судовім повіті основано 10 кооператив, які всі є чинні, одначе майже всі розвиваються слабо. Вони недомагають на те саме, на що недужає загал наших кооператив, себто недостачу основного й оборотового капіталу. Це кооперативи споживчі. Дві з них мають власні домівки: в Негачеві та Хотінци. Є у нас також 4 кредитові кооперативи, одначе після війни ні одна з них своєї діяльности не відновила. Належать сюди громади: Свидниця, Хотинець, Негачів, Краковець. Тимчасом наше населення заповачується на лихварські відсотки у визискувачів, бо кредиту пекучо потребує. Треба отже негайно взятися також до відновлення цих артерій економічного життя. В нашім судовім повіті є всіх громад 36, в того 5 польських. За часів австрійського правління була у всіх наших українських громадах українська викладова мова по школах, а тепер стан шкіл дуже сумний, бо наші сусіди з тамтої сторони греблі переміняли майже скрізь по громадах нашого суд. повіту українські на польські або мішані. Плебісцитову акцію переведено по тутешніх громадах досить енергійно, але встояти проти надужить не сила. Оборону рідного шкільництва ведуть кружки „Рідної Школи", яких є 4, а саме: Краківци, Сернах, Хотінци, Любиних і Свидниці. Найкращу організаційну форму має Свидниця. Є там споживча кооператива, читальня Просвіти, кружок Рідної Школи, Сокіл, каса сист. Райфайзена (на жаль нечинна) і молочарня зі сметанковим відділом у Змієвських. Це одинокова молочарська спілка на цілий наш суд. повіт! Треба ці організації виповняти систематично змістом, що й робиться. Провід у цій творчій, вдячній праці веде у своїй громаді п. Щурко, якому гідно стала до помочі місцева академічна молодь.

Вибори до громадських рад викликали серед населення особливе заінтересування. Провід у цій акції веде Повіт. Виборчий Комітет, зложений з 9 осіб. Приготовна праця до виборів була предметом нарад двох повітових зборів, які відбулися 15. V. при участи 153, і другі збори (19. VI.) при участи 110 відпоручників громад. На перших зборах обговорювано виключно справу виборів до гром. рад, на других побіч реферату на цю тему виголошено ще реферат про наше політичне положення (реф. п. Андрій Бачинський). Крім того відбулися дня 2. VI. ц. р. в справі виборів спеціяльні збори для жінок при участи реф. п. Олени Шепаровичевої зі Львова. Присутніх було 100 осіб. Відпоручники Повітового Виб. Комітету реферували в тій справі на довірочних зборах дня 22. V. в Грушовичах при 92 учасниках і того самого дня в Кобильниці Руській при 57 учасниках. Для місточка Краківця устроїв місцевий виборчий комітет три довірочні наради, а саме в днях: 14. V. 15. V. і 13. VI. На цих зборах являлося все значне число учасників (140). Слід з признанням піднести, що міщанське жіноцтво у Краківци приймає дуже живу участь у виборчій боротьбі й сильно інтересується народніми справами. Є це тим симпатичніша познака, що тутешнє жіноцтво не видвигає своїх особистих амбіцій при виборах. За те належиться нашим жінкам заступництво в раді громади Краківця. Сподіємося, що місцевий виборчий комітет подбає про здійснення тої думки. Вибори в тутешніх громадах наше громадянство переводить під кличем орієнтації на власні сили, уздоровлення громадської господарки та економічного двигнення громад. Повітовий Виборчий Комітет дає поради в справах виборів та вніс чимало рекламацій. Громадяни Краківця віддали честь Борцям за волю України в другому дні Зелених Свят при нагоді наради в справі виборів. Голова місцевого виборчого комітету попередив нараду довшою промовою, в якій спомянув тих, що поклали угольний камінь під нашу соборність. День 14. V. був проголошений для українського громадянства в Краківци днем народнього посту, а кошти обіду в тім дні зложили громадяни як жертву для наших інвалідів. Зібрано добровільними датками на цю ціль 25 зол. 15 сот., які відіслано до У. К. Т. О. Н. І. — Намічений є плян просвітньої та економічної праці в повіті. Дня 3. липня відбулися загальні збори філії „Просвіти". Попередні загальні збори, заповіджені на кінець травня, не відбулися з причини малого числа присутніх членів. Згадаю ще, що підчас наради в дні 19. VI. зібрано підписи на подання в справі оснування у Краківци філії „Сільського Господаря". Вчасною осеню відбудуться загальні збори неї філії. Праці є багато, але мало є охочих до того людей. З невеличким виїмком провід суспільної праці по громадах спочиває в руках самих селян. Маємо в повіті 14 священиків, 9 учителів, 1 суддю, 1 адвоката, 1 лікаря, 9 постійно в повіті перебуваючих студентів вищих шкіл і все те, здається, свідомі наші люди, одначе можна рахувати на поміч лише щонайвище 7 одиниць, а й з тих 5 працює виключно у своїм загумінку, не інтересуючись повітовими інституціями. Коли всі інші інтелігенти не вийдуть зі своєї лінивої рівноваги, то не поступимо скоро вперед. Така байдужність є саботуванням власної суспільности.

Відозви і комунікати.

Уладжуйти народні забави, фестини, вистави, руханкові вправи і т. п.

Користаючи з нагоди — повинні подбати українські товариства й установи, а також поодинокі громадяни про улаштування народніх забав, фестинів, вистав, концертів, руханкових вправ і т. п. на свіжому воздусі (в ліску, на толоці, в городі чи саді) з доходом на „Рідну Школу". Таким чином найширшим українським масам дадуть змогу провести час на милій забаві, а одночасно придбати значний дохід для „Рідної Школи".

У Львові, дня 18. липня 1927.

Головна Управа „Рідної Школи".

Марія Білецька, вр., містоголова. *Теодор Мартинець*, вр. за секретаря.

✝ Посмертні згадки.

Марія з Гапоновичів Стронська, вдова по священику, упокоїлася в Бозі 16. ц. м. в 82 році життя. Похорони відбулися в Маковиску 17. ц. м. В. Ї. П. 120 1—1

Роман Бодревич, уч. III. кл. клясичної гімназії в Стрию, заснув в Бозі дня 27. липня 1927 по короткій і тяжкій недузі в домі родичів в Уличні. Дитина рідких чеснот, любив горячо Церков і Вітчину. Нехай рідна земля буде Йому пером! В. И. П. 118 1—1

Оповістки.

Управа Народної Лічниці подає до відома, що гурток учеників „Рідної Школи" з Левандівки під управою ВП. дир. Манька виїзджає на днях зі Станиславова до Надвірної, Делятина, Яремча, Ворохти, Коломиї, Снятина і Заліщик з концертами Українського Нац. танку, з яких чистий дохід призначений на будову українського шпиталя у Львові. 1—1

Вписи на однорічний курс шиття і крою біля, як й найновійших артистичних робіт відбуваються через липень і серпень. Наука зачнеться 6-го вересня ц. р. Близші інформації уділяє заряд С. С. Василіянок у Львові Длугоша 17. письменно і устно. Поручається сей курс абсольвенткам семинара і гімназії. 80 2-3

Дрібні оголошення.

5·50 ЗОЛ. коштує одна ложка, вилки ніж і ложечка до кави з хінського срібла у Мандля, Коперника 14. 1773 13—?

ГОСПОДИНЯ глядає місця до заряду дому у священика-вдівця або безженного. Уміє добре варити і розуміється на домашньому господарстві. Зголошення: Уряд парохіяльний Заболотці к. Бродів. 119 1—1

УЧИТЕЛЬКА крою і шиття шукає праці прийме також посаду до заряду дому і виховання дітей. Вимоги скромні. Ласкаві зголошення слати до уряду парохіяльного в Східници. 117 1—1

ГОДИННИКИ прецезійні направляє дешево продає **Юліян Домбровський-Лев Розважевський** Львів, Готель Жоржа, Академічна 2. Біжутерія, також срібло власного виробу. — Догідні умови. 110 а 1—?

СКЛЕП корінний, в добрім місци, на дуже догідних услівях, зараз до продажі. Близші інформації дасть фірма „Ека" — Коломия, вул. Костюшка. 116 1—3

ПЕНСІОНАТ п-ні Лукашевської поручає на літній і осінний сезон, соняшні кімнати, першорядний харч. Зголошення слати Евгенія Лукашевська, Косів. 74 4-4

НАРОДНЯ Організація українців м. Львова пошукує на Львів двох метких інкасентів від 1-го VIII. Зголошуватися в адм. „Діла". 109 2—3

ГОДИННИК Ваш буде найліпше направлений в найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, Марійська пл. 5. — З провінції просимо реперації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 36 6—?

ОЖЕНИТЬСЯ негайно учитель, вдовець, літ 38, з панною або бездітною вдовою до 35 літ, господарною, ласкавої вдачі з невеликим приданим, яка заступила би маму 3-літньому синкові. Невимінні зголошення з фотографією слати на адресу: *Poste restante* п. Калуш за оказанням легітимації число 5095. 101 2—?

КООПЕРАТОР - Наддніпрянець бувший торговельний референт „Дніпросоюза" і директор ПСК. в Збаражі фаховий торговельник і організатор, шукає праці в галицькій кооперації, або в приватнім підприємстві. Звертатись до адвоката д-ра І. Кульчицького і д-ра Гамали в Збаражі. 104 2—2

Оголошення.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

Подобалося Всевишньому покликати до себе дня 30. червня 1927 Найдорожчого Мужа, Батька і Брата бл. п. о. Николая Івана Грицая, пароха в Горожанні Малій, повіт Рудки. У тім великім горю почуваємося до обовязку зложити щиру подяку в першій мірі о. Насальському з Ричигова, котрий не зважаючи на свій вік не жалував труду і все щиро і охотно заступав Покійного в парохії; о. д-ру Масюкові з Горожанни Великої і о. Скобельському з Горбач, що в останніх днях життя приготовили Покійного на вічну дорогу. Далі дякуємо о. Гумецькому з Вербіжа і о. д-ру Масцюхові, що в день смерти поспішили з першою поміччю і порадою. Вроді о. деканові Пелехові з Лівчиць дякуємо за слова повні співчуття, щире заняттє і за провід в похоронах; о. д-ру Масюхові за прощальні слова при виносі тлінних останків з хати; о. Скобельському за зворушаючі до сліз слова в церкві а о. сов. Клішові з Комарна за прощання над могилою. Щира дяка всім прочим оо. консоціяльним: Легуцькому з Піскова, Кудлаєві з Грімна, Рихлевському з Конюшок Королівських, Филиповичеві з Княж і Давидовичеві з Поріча - Грунт, що не зважаючи на труди поспішили радо з далека віддати останню прислугу Покійному. Окремо дякуємо оо. з львівської Архидієцезії а іменно: о. сов. Федусевичеві з Миколаєва за дружнє відношення до Покійного, щире співчуття і поміч в тяжких хвилях нашого нещастя, о. Волошинкові з Устя за поміч в парохії за життя Покійного і участь в похоронах і о. Юрковичеві мол. з Дроговижа за слова співчуття і участь в похоронах. Рівнож щиро дякуємо Вп. д-рові Ферберові, лікареві з Миколаєва, що охотно і безінтересовно до останніх хвилин життя Покійного спішив з лікарською поміччю. Вкінці дякуємо п. Гриневі Грущакові за приявлення до Покійного і поміч в похоронах, Іванові Панькову, реєнтові Михайлові Гальковому і всім парохіянам зі Саски, Сайкова, Зарікі і Гізова, що численно взяли участь в похоронах свого пароха. Дякуємо від серця всім, що листовно висказали слова співчуття.

Горожанна мала 11. липня 1927.

Галя, дружина. Тарас, Марійка, синові — д-р Іван Богдан і д-р Остап Грицаї — брати, Марійка, братова. 115 1—1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.